

Aleš Herzog, Hana Laurentová, SANANIM o.s.

STABILIZACE ZA PENÍZE - KASUISTIKY

Trocha terminologie na začátek...

- Peer pracovník, peer model, peer work
- Termín *peer* bývá nejčastěji překládán jako *vrstevník*, což není úplně nejšťastnější překlad, protože v češtině se *vrstevník* používá především pro vyjádření věkové podobnosti.
- Lepší - ale také o dost krkolomnější - překlad by byl: *ten, kdo patří k určité společenské skupině (vrstvě)*.

Definice peer workera dle:

ECDC AND EMCDDA GUIDANCE

Prevention and control of
infectious diseases among
people who inject drugs
Stockholm, October 2011

Peer služby jsou typem terénních služeb (i když jsou poskytovány z kamenného zařízení), které jsou poskytovány současnými nebo bývalými uživateli drog a to tak, aby ostatní uživatelé drog odkazovali do Kontaktních center. Pokud tito uživatelé o formální služby nestojí, peer pracovník distribuuje jehly, stříkačky a další prostředky (někdy je toto nazýváno „sekundární distribuce injekčního materiálu“).

Peer pracovníci jsou schopni si mnohem snadněji zajistit přístup k nejvíce ohrožené populaci uživatelů drog, stejně tak k uživatelům mladým či novým. Peer pracovníci provádějí distribuci všech potřebných prostředků k bezpečnější aplikaci drog, podávají doporučení do léčby a poskytují informace ohledně péče o zdraví v jazyce místní uživatelské scény.

Poradenství poskytované peer pracovníky tak může mít větší dopad (a vést k lepší volbě intervence), než poradenství poskytované profesionálními pracovníky – což je velká výhoda, obzvláště vezmeme-li v úvahu, že osoby využívající výměnný program prostřednictvím peer pracovníků se často vykazují extrémně vysokým rizikem v chování.

Pokud jsou služby poskytované peer pracovníky využívány, pracovníci jsou školeni, supervidováni a podporováni, jsou peer služby důležitou součástí profesionální služby. Stejně tak je ale důležité zvážit etické důsledky zaměstnávání bývalých či současných uživatelů drog, kteří distribuují stříkačky do populace uživatelů.

DEFINICE XTP

Nakontaktování skryté populace uživatelů drog a jejich pokrytí Harm reduction službami a základními informacemi prostřednictvím jiného uživatele drog.

XTP SANANIM HISTORIE

- Doba vzniku se datuje na r. 1995, tehdejší pracovníci o.s. SANANIM objížděli po Evropě různé konference, načerpávali znalosti, ty se pak snažili využít v praxi.
- Tvořila se koncepce, náplně práce, začal se formovat program.
- Začalo se definovat, kdo může být XTP, vytvářelo se vzdělávání, pravidelné schůzky, porady, systém hodnocení i etické dilema zdravé stabilizace vs. konzervování v uživatelské pozici.

CESTA A OBTÍŽE

- Zkoušeli jsme různé způsoby podpory, odměňování a nastavení programu.
- Z počátku existoval „výkonový“ model odměňování (peníze za stříkačky).
- Stabilizační model (účast v programu pouze půl roku a důraz na odchod do léčby).
- Nyní kombinovaný model (odměna za výkon a spolehlivost a ochotu se vzdělávat + plnění svého individuálního plánu o sociální stabilizaci).

XTP SANANIE

- Externí terénní pracovníci jsou klienti, kteří mají zájem pomáhat svým vrstevníkům, pracovat ve prospěch veřejného zdraví a kultivovat drogovou scénu.
- Externí pracovníci provádějí sběr použitého materiálu a jeho výměnu na uzavřené drogové scéně, nebo na otevřené drogové scéně v časech a místech, kdy zde nejsou profesionální terénní pracovníci.
- XTP působí na bytech a v lokalitách v rámci celého Hl. města Prahy.

CENTRUM PRO PRÁCI A STABILIZACI UŽIVATELŮ DROG

- Využívání vrstevnického potenciálu aktivních uživatelů drog pro terénní práci směrem k zvýšení ochrany Veřejného zdraví.
- Vzdělávání a trénink HR a bezpečného chování mezi nitrožilními uživateli drog.
- Stabilizace a nácvik základních zdravotních, sociálních a společenských návyků.

VÝKONY ZA ROK 2011

Počet kontaktů: 2 835

Přijaté sety: 162 877

Vydané sety: 157 948

„NÁŠ EXTERŇÁK“

- Vystupuje v dvou-rolí (kolega na nižším stupni vs. klient), poslední dobou se ale ustavilo pojetí, že **exterňák je klient, který vykonává prospěšnou činnost pro ostatní klienty a za takovou práci dostává náležitou odměnu** (stanovenou v duchu standardů, podobně jako v chráněných dílnách).
- Je dlouhodobý uživatel drog, který neuvažuje o abstinenci.

CÍLE

Rozvinout vrstevnický potenciál z hlediska:

- Distribuce injekčního materiálu.
- Vzájemného vzdělávání klientů mezi sebou.
- Realizované pomoci.
- Dosáhnout stabilizace či pozitivního posunu u účastníků programu.

Paralela – funguje-li externář spolehlivě ve vztahu k nám a otevřeně mluví o svém životě a práci, je předpoklad, že bude fungovat spolehlivě a otevřeně i ke svým vrstevníkům.

	Obsah
Pondělí	Den je vyhrazen konzultacím externích pracovníků sociálně stabilizovanějších, pracujících na uzavřené drogové scéně. Konzultace probíhají individuálně, jejich součástí je příjem a výdej injekčního materiálu, zpráva o práci na drogové scéně a školení v oblasti HR.
Úterý	Hlavní náplní dne je setkání skupiny externích pracovníků, kteří pracují na uzavřené drogové scéně nebo na otevřené drogové scéně. Setkání začíná ve 12.00, trvá do 14.00. V rámci porady pracovníci odevzdávají a "fasují" materiál, referují o situaci na drogové scéně, vytvářejí mapovou dokumentaci nálezů injekčního materiálu.
Středa (Čtvrtek)	Den věnovaný vzdělávání a tréninku externích pracovníků a zájemců. Součástí vzdělávání je i kontrola injekčního náčiní pro aplikaci, skupinová zrcadlicí diskuse a další. Tak se nám daří ovlivňovat nejen znalosti, ale i postoje a chování. Součástí je i placená možnost na omezenou dobu pracovat na přípravě materiálu pro terénní program za peníze (stříhání náplastí, balení filtrů a buničiny, trhání a balení alobalu, pytlíkování mastí a další), rozesílání časopisu Dekontaminace dalším nízkoprahovým službám.

Odměny

- Každý exterňák má nárok na max 700 Kč na týden. Týdně je také vyplácen.
- Další nefinanční benefity – jako kredit, 200 Kč na jídlo před skupinovým programem, šampon na vlasy, ...
- Částka je rozdělena na 3 položky (3 úkoly);
 - Pracovní setkání – porada
 - Výměna injekčního materiálu
 - Speciální úkoly převážně provozního či stabilizačního charakteru

Nízkoprahový pracovní program XTP Sananim

- 15 let zkoumáme pracovní možnosti uživatelů drog, kteří nejsou aktuálně motivováni přestat užívat drogy
- Klienti jsou u nás ve dvou rolích, daných pracovním a sociálním kontraktem. Jeden podmiňuje druhý.

TEZE, ZE KTERÝCH VYCHÁZÍME

Kontakt s reálným životem a reálným pracovním výkonem klienta

2 roviny:

- Zájem o práci mají squatterři, lidé bez domova, kteří jsou zužováni kdejakými problémy sociálního, zdravotního, sociálního i jiného charakteru – je třeba požadovaný výkon přizpůsobit reálným možnostem a schopnostem konkrétních exterňáků.
- Reagování na jejich reálné potřeby – pokud jsou uspokojeny, je to vidět i na jejich reálném pracovním výkonu, např. jsme ochotni exterňákovi poskytnout zálohu, aby si mohl vyzvednout Subutex a fungovat na poradě, nebo: raději budeme shovívavý, když exterňák nebude mít kontakty, než abychom trvali na stanovené cifře a dovedli ho tak ke lhaní.

„Učíme tě, učíme se od tebe“

- Jsme vzájemně učiteli i žáky, tzn. náš přístup je „zvědaví“ přístup, zajímá nás „jejich“ interpretace reality, nesnažíme se vystupovat jako odborníci, vědci,... konzultujeme s týmem to, co se dočteme v odborných publikacích o účincích drog, atp.
- Extrémní případ jsou články do Dekontaminace nesoucí název „Jak se nenechat podělat při nákupu drog“, anebo „jak bezpečněji připravovat opium“.

„PLATÍME TI, KEČÁME TI DO ŽIVOTA“

2 kontrakty:

- Sociální – chceme, aby klienti plnili svůj individuální plán o sociální stabilizaci, např. v rámci podporování v bydlení jsme ochotní poskytnout půjčku na zakoupení kamen (nynější případ), ke kamnům chybí roury → další kontrakt.
- Pracovní – výměna jehel, pravidelné schůzky, plnění provozních úkolů;
- Potřeba dokázat prokazatelný přínos (počty stříkaček) + důkaz příběhem.

Jak to probíhá

- Nový zájemce přichází ve středu mezi 11.00 a 12.00
- Po anamnestickém rozhovoru uzavírám pracovní a sociální kontrakt (zároveň se domlouváme na pravidlech programu).
- Je stanoven cíl(e) spolupráce a úkol do příštího setkání
- Po občerstvení klient absolvuje vzdělávání
- Následují dvě hodiny práce (příprava materiálu HR, balení časopisu Dekontaminace, úklid atd.)
- Po skončení je výplata a připomenutí úkolu. Klient odchází typicky se 100 Kč...

Úkoly

- jde o aktivitu, kterou musí klient do příštího setkání splnit
- měla by být pro něj přínosná
- měla by být energizující (SMARTER cíle)
- měla by jít zkontrolovat
- musí souviset s cíli programu

Příklady úkolů

- dojít do KC a absolvovat 3 sprchu s šamponem proti lupům, vyhodit své oblečení a přijít v novém čistém
- poslat žádost/dojít si pro rodný list
- dojít na policii a nahlásit ztrátu OP
- jít zažádat o kartičku pojištěnce
- dojít k lékaři, dojít na testy infekčních chorob
- registrovat se na úřadě práce, zažádat o dávky v hmotné nouzi
- pořídit si telefon, brýle
- Jít se zeptat na práci, do pracovní agentury

Co když klient úkol nesplní...

- V případě, že se při příštím setkání zjistí, že klient úkol nesplnil, může pracovat, ale obdrží pouze 50 Kč (půlku běžné mzdy);
- Zbýlých 50 Kč mu bude vyplaceno až po splnění úkolu;
- Další týden se situace opakuje;
- Klient má právo si částku vyzvednout rovnou, v tomto případě přeručíme spolupráci.

Inscentive therapy – motivační terapie

- „Terapie využívající pobídky“, „terapie, kdy za svoji námahu klient dostává peníze nebo jiné odměny.“
- Návrat do dětství: „Až tam dojdem, dostaneš zmrzlinu“.
- Setkal jsem s tímto termínem u několika cílových skupin u válečných veteránů a u uživatelů amfetaminů a kokainu.
- V ČR se používají „inscentiva“ často při testování obtížně dostupných cílových skupin, často uživatelů drog či osob pracujících v sexbyznysu.

Inscentivní (motivační) terapie

- Uživatelé methamphetaminu v ambulantní inscentivní terapii abstinovali více , než účastníci v léčbě standardní.
- Stačili na to pobídky v hodnotě **\$2.42** denně
- USA, Národní institutem pro zneužívání drog odst. NIDA), National Institutes of Health, 2006 časopisu, American Journal of Psychiatry.

Voucher-based incentives

- Studií byla potvrzena úspěšnost 12týdenního pobídkového programu léčby závislosti na kokainu. Pacienti mohli obdržet poukázky v hodnotě 997,5 USD, průměrný „výdělek“ činil cca polovinu.
- Abstinenci po 8 a více týdnech prokázali testy u 68 % z pobídkového programu.
- Voucher-based incentives - A substance abuse treatment innovation - Stephen T. Higgins, Sheila M. Alessi, Robert L. Dantona - Addictive Behaviors 27 (2002)

Motivační terapie u válečných veteránů

- Motivační terapie před nástupem do zaměstnání je program, který poskytuje rozmanité pracovní zkušenosti válečným veteránům v USA. Je určen především osobám, které mají závažné duševní onemocnění a / nebo tělesným postižením.
- Každý účastník v IT programu má individuální zacházení, individuální plán, vedoucího případu a podpůrný tým.
- Veteráni obdrží omezenou možnost pracovat a dostávat plat a kdy se učí rozvíjet a zlepšovat dovednosti potřebné k získání zaměstnání.
- www.pittsburgh.va.gov/Vocational/Incentive.asp

-
-
- Kasuistiky (2 samostatné prezentace)

-
-
- Představte si, že můžete klientovi zaplatit za nějaký posun v jeho životě a vaší spolupráci – za co by to bylo?
 - Jaké pocity to ve vás vyvolává?

-
-
- Děkujeme za pozornost
 - Aleš Herzog, Hana Laurentová, Terénní programy SANANIM
 -
 - herzog@sananim.cz